

DÖNTENI KELL

A főútról balra kell kanyarodnom. Ismerem a helyet, mert a Balaton felé menet az útról is látszik. Sokszor elmentem mellette, de akkor még nem gondoltam, hogy egyszer majd beleszólhatok a sorsába.

A parkon át feltűnik az épület. Ahogy közeledem hozzá egyre nagyobb lesz, arányaival és méretével tiszteletet ébreszt. Az építésének egyik célja volt ez: a hatalom az időtlenség és a gazdagság kifejezése. Ez a mi szerencsénk, ezért áll még mindig. Olvastam valahol a templomokkal kapcsolatban, hogy miért ilyen nagyok, díszesek és szépek. Látszólag nincs szükség ilyen méretekre és sokkal puritánabbak is lehetnének. A válasz az írás szerint egyszerű: *mert az örökkévalóságnak épültek!* Ez azt jelenti, hogy mi csak egy kis ideig vigyázunk rájuk, ám ezt a kis időt sem használjuk ki jól. Pont most mennek tönkre, a mi életünkben!

Kicsit izgulok. A műszaki ellenőrt ismerem, ő hívott ki a kivitelezésre. A jogszabályokkal tisztában vagyok, a kivitelezésben viszont nincs sok tapasztalatom. Az emberek egy része szerint a hatóság csak akadályokat gördít a megvalósítás elé. Ezt nem én találtam ki, nekem mondta egy ügyfél. Ellenben azt vettem észre, hogy hatóságként sokat tudok segíteni az építetőnek a kivitelezővel folytatott „harcban”, hogy az készüljön el, amit ő szeretne, és nem, mellesleg ami a tervben szerepel. Amikor elfogynak az érvek, akkor kell az erő!

Miközben ezeken gondolkodom, megyek tovább szép lassan a parkon át, ami gyönyörű és óriási. Egykor szebb napokat látott liget. Óriásfák és a park egy részén szépen nyírt fű. Megpróbálják rendben tartani, de látszólag ez túl nagy feladatnak bizonyul. Ha megállnék és körülnéznék, láthatnám, hogy távolabb az úttól, ahol nem sokan járnak áthatolhatatlan bozótos van, benne a régi kertészet romos üvegházai és kiszolgáló épületek bújnak meg. Szép csendben az enyészeté lesz mind, de így, romjaikban is szépek. A természet lassan visszaveszi azt, ami egykor az övé volt. Azt hittük, hogy leigáztuk, pedig a természet csak a megfelelő pillanatra vár. Amint lankad a figyelmünk, ő készen áll, hogy visszatérjen. Az idő csak nekünk rohan, mert megpróbáljuk utolérni, a természetnek nem gond száz évet várni!

Hiába fordítjuk el a fejünket, a probléma attól még probléma marad. Vagyis az egykori főúri birtokokat a mai kor nem tudja megfelelően használni. Megváltozott az életünk, így az eredeti funkciót sem lehet visszacsempészni, ezért a régi épületek egy része elpusztul, ha tetszik, ha nem! Egy másik írás szerint már nem is lehet visszaforgatni az idő kerekét, ezért gyönyörködünk bennük addig, amíg még lehet.

A portaépületet már elhagytam, ami rögtön a kapunál áll. Tőlem jobbra egy kétszintes, lapos tetős, elég nagy ház látszik a kastély tőszomszédságában! Kollégium. Valamikor fehér, most inkább szürke homlokzata van ütött-kopott ablakokkal. Jó kontrasztot ad a kastély szemet gyönyörködtető arányaival szemben. '45 után nem volt probléma egy „panelházat” felépíteni a műemlék mellé. Minden kornak megvan a maga stílusa és elképzelése a világról

és a környezetünkről, ez mindig változik, ezért ne ítéljük el az elődeinket. Már csak azért sem, mert a kastélyok állapota Magyarországon többet romlott az utóbbi harminc évben, mint az azt megelőző negyvenötben! Mert akkor használták az elűzött nagybirtokosok kastélyait. Kirabolták ugyan és tönkretették a berendezést, de használták. TSZ iroda, iskola, kórház, elmeógyógyintézet, rosszabb esetben istálló működött bennük! Mióta ezek a funkciók megszűntek, az épületek üresen állnak, a szél besüvít a kitört ablakokon, az esővíz befolyik a lecsúszott tetőcserepek helyén tátongó lyukakon és a gravitációnak engedve végigcsorog a falakon és eláztatja a parkettát, ahol egykor a lakkcipők lejtették vidám táncukat a báli forgatagban! „Sic transit gloria mundi,” vagyis így múlik el a világ dicsősége! Szó szerint.

A kastély megviselt állapotban van. Jókor jött a pályázat. Leparkolok a fák alatt, a többi autó mellé, pont a kollégium és a kastély között. Az épület szerencsés, mert használják. Iskola működik benne, így az állagának megóvása is könnyebb, mint lakatlan társaié. A parkolóból gyalog megyek az északi szárnyat megkerülve a belső udvarba. Láttam az épületről korabeli fotókat: hát, ég és föld a különbség. Ezek az épületek többnyire egy dúsgazdag család rezidenciájaként működtek, az építésüket követően. A munkaerő és a pénz nem volt akadálya a megfelelő színvonalú fenntartásnak. Ez ma már nincs így.

Jó érzés ránézni az épületre. A méretek, az arányok, a díszítés, a részletek, minden ki van találva és nem spóroltak a megvalósítással. Ez látszik mindenhol, ahogy körbenézek. Az északi, keleti és a déli szárny egy díszudvart (cour d'honneur) fog át. Ezen sétálok most a főbejárat felé. Talpam alatt a hófehér kavics ropog, ami az egykori kocsifelhajtót borítja. Kár, hogy a régi fényképeken látható rózsaaágások már hiányoznak. Az udvar belseje felől levendulaszegély. Imádom! A díszudvar folytatásában a park egy hatalmas füves tisztása terül el, amelyet a távolban fasor szegélyez. Aztán csak erdő és erdő, amíg a szem ellát.

Itt már nem vagyok ismerős, így egy gyors telefon és máris megtalálom a koordináció résztvevőit. Itt van mindenki, sajnos szokás szerint megint én késtem! Az intézményvezető nagyon agilis, szeretne minél többet kihozni a váratlan szerencséből. A műszaki ellenőr a realitások talaján áll és „lehűti”. A kivitelező távolságtartó a hatósággal, ez a szokásos felállás.

Szeretem a gondos gazdákat, mert tudom, hogy nem tesznek kárt a műemlékben. Ellenkezőleg, egy kicsi kontroll mellett szinte bármit csinálhatnak az épülettel, mert a legjobbat akarják neki. Ezt a szabadságot úgy hálálják meg, hogy minden lépésük előtt megkérdezik a véleményemet. Több ilyen ügyfelem is van. Nagyon jó érzés!

Egy kivitelezési munka során sok nem várt dolog adódhat, amire az engedélyezéskor még nem gondol senki. Olyan apró változások, amivel nem lehet előre kalkulálni. Egy régi épület és egy nem túl részletes tervdokumentáció esetében ez hatványozottan igaz! Itt mindkettőt megkaptuk, de nem is lehet mindenre gondolni a tervezési fázisban, ez műemlékek, vagy ha úgy tetszik régi épületek esetében törvényszerű. Ezt bele kell kalkulálni a megvalósításba! Ha

jó a viszony az érintettek között, akkor mindenre lesz megoldás. Csak meg kell hallgatni a másikat. Ez egyszerűen hangzik, de a valóságban mégsem olyan könnyű, mert mindenkiben van büszkeség, előítélet, dac, harag, indulat és sértettség, amitől próbál megszabadulni. Ezt legkönnyebben úgy lehet elérni, hogy átadjuk valaki másnak. Szülő a gyereknek, tanár a diáknak, főnök a beosztottnak, hatóság az ügyfélnek. Mindig lefelé! Ez a rossz megoldás, mert ettől nekünk nem lesz kevesebb problémánk, csak még több. Ellenben, ha erőből engedünk, ha nem titkoljuk, hogy néha gyengék is lehetünk, azt sokszorosan kapjuk vissza. Ha mindezt már tudjuk, akkor talán lehetünk objektívek, ha nem, akkor sohasem leszünk azok!

Úgy gondolom, hogy manapság nem merünk dönteni. Sokkal könnyebb az építetót behajszolni egy engedélymódosításba, vagy műemlékek esetében egy örökségvédelmi engedélykérelem benyújtásába, mint felvállalni a döntésünk felelősségét. Emiatt alakulhatott ki a hatósági munkáról az a kép, hogy csak egy leküzdendő akadályt jelent. Pedig dönteni kell. Egyszer, mindenkinek! A döntésünk felelősségét pedig később vállalni kell, akár jól akár rosszul döntöttünk! Az a szép az egészben, hogy előre sosem tudhatjuk!

Ennél az épületnél a leglátványosabb, és örökségvédelmi szempontból legfontosabb munkafolyamat a nyílászárócsere volt. Rögtön jöttek az első kérdések, amik a terv hiányosságaiból adódtak. Mivel nagy az épület rengeteg nyílászáróval, így esélyem sem volt, hogy részleteiben ismerjek mindent. Ellentétben a kivitelezővel, aki az árajánlat készítéséhez az épület minden centiméterét felmérte. Sebjaj – gondoltam – majd kivágom magam. Ezért az érzéseimre hagyatkoztam. Ahol nem tudtam a választ ott azt mondtam, hogy majd utána nézek és a következő koordináción, vagy telefonon beszélhetünk róla. Nem akartam titkolni, hogy nem ismerem minden részletét a tervnek. Vagyis őszinte voltam, amivel az emberek többsége nem tud mit kezdeni, mert hozzászoktak, hogy a hiányosságokat az igazság kisebb-nagyobb ferdítésével próbáljuk leplezni! Mindig úgy, hogy nekünk kedvező legyen. (Mert az igazság általában fáj, a hazugság viszont mindig megnyugtat!) Ezután már sokkal könnyebb volt a kommunikáció. Nem beszélünk el egymás mellett, nem voltak játszmák! Azt hiszem elkezdtek komolyan venni!

A következő találkozásunkkor már minden könnyebb volt. Ismertem az utat, a tervet, a házat és a résztvevőket. Így már sokkal, nagyobb önbizalommal vártam a kérdéseket. A kivitelező nagyon alapos ember, akinek mindig voltak ötletei, amik természetesen változásokat generáltak. A kapcsolatunk lassan odáig fejlődött, hogy minden „újítása” előtt megkérdezte a véleményemet. Volt, hogy elfogadtam, vagy javasoltam valami mást.

A végén megköszönte a segítségemet! – *Miért?*- kérdeztem értetlenül. Erre ő azt válaszolta: - *Mert tudtunk nyugodtan dolgozni!* – Most már értem...!